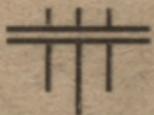

90-9
L 213

Latvijas
Pagaidu Valdības
mehrķi.

LATVIJAS VĒLĒTS
BIBLIOTEKA

90-28.1157

0309095918

Latvijas Pagaidu Waldibas mehrki.

Ras ir Latvijas Pagaidu Waldiba?

Latvijas Tautas Padome, kura fastahdijās no wiſu politisko partiju preelfschstahwjeem Latvijā, sahkop no pilſo-niſkam un beidſot ar sozialdemokratiskam, 18. novembri 1918. gadā Rigā paſludinaja Latviju par **neatkarigu republikanisku walſti** un par augſtakās walſis waras iſpildoscho orgānu eezehla lihds Latvijas Satwersmes Sapulzes ūſauſchanai Latvijas Pagaidu Waldibu ar ministru prezidentu Ulmani preelfschgalā. Latvijas Pagaidu Waldibas peenahlums ir gahdat par Latvijas walſis uſbuhwī un ūſauſ Satwersmes Sapulzi. Ta Latvijas Pagaidu Waldiba lihds Satwersmes Sapulzei ir weeniga likumiga augſtakā iſpildoschā wara Latvijā, jo ta eezelta no wiſas tautas preelfschstahwjeem Tautas Padomē. Pagaidu Waldiba dibinas ſawā darbibā uſ Tautas Padomes peenemīas platsformas.

Ahrfahrtigi gruhtos brihschos walſti war glahbt tikai weena wadoscha wara un tadehl latra pilſona peenahlums ir pabalſtit wifem ſpehleem Latvijas Pagaidu Waldibu, kurās mehrki ir neatkarigas demokratiskas Latvijas walſis nostiprinachana, pilſonu apſardsiba un iſpostitās diſhwes atjaunochana wiſās nosarēs. Tillihds buhš Latgale iſtihrita no komunistu bandam un wahzi iſwahluſchees no Kurſemes, tiks iſſludinatas Satwersmes Sapulzes wehleſchanas.

Tautas apweenoſchana.

Latvijas Pagaidu Waldiba ar wiſem ſpehleem zenschaſ ſpanahkt wiſas latweefchu tautas apweenoſchanu weenā

4 walsti — Latvijā. Lihds šim muhsu tauta bij sadalita
pehz fawas apdīshwotās femeš daschadās gubernās: Wid-
semē, Kursemē, Latgalē, (Witebskas gubernā), kuras tika pahr-
walditas no freewu gubernatoreem. Zaur to tautas kultu-
relee un ekonomiskee spehki bija faschelti un daschadas tau-
tas dalas atsweschinatas, lai tad tīktu pahrfreewotas waj
pahrwahzotas un tā isnihzinatas. Sewischki Latgalē, wiš-
wezakā Latvijas nowadā, muhsu tauta bij speesta padotees
swescheem eespaideem un sweschai kulturai.

Tas nedrihskt us preefschu notikt. Vasaules karsh no-
beigdamees ir atnesis tautam jaunas pateesibas un brihwī-
bas un ari latwescheem ir jateek apweenoteem īopigā wee-
nibā — Latvijas walsti.

Latvijas Vagaidu Waldiba gahdā par to, lai Widseme,
Kurseme, Latgale tīktu neschkirami faweenotas, jo tautas
weeniba ir ari tautas spehks. Bes tam Latvijas Vagaidu
Waldiba ruhpejas par to, lai teem latwju tautas lozefleem,
kuri dīshwo Leetawā, Kreevijā, Igaunijā, buhtu eespehjams
pahrnahkt brihwā Latvijā un atrast few nodarbošchanos.
Waldiba ruhpejas par to, lai latwju kolonisteem Kreevijā
un Sibirtijā, tāpat ari zitur, buhtu eespehja peedalitees ar
faweeem preefschstahwjeem Latvijas walsts usbuhwē, lai teem
buhtu eespehja lihdsdarbotees pec muhsu kulturas dīshwes
un lai tīktu nodrošchinatas wīfas teefibas teem no sweschu
walstu pušes.

Latvijas weeniba, tautas apweenofchana weenā orga-
nisma — walsti, ir Latvijas Vagaidu Waldibas wadoschais
prinzip̄s tautibas finā.

Neatkarīgās Latvijas stahwollis pret ahrwalstīm.

Eiropas walstis lihds šim nepasina Latviju, fā brihwu
un neatkarigu walsti, bet tikai fā Kreevijas „Baltijas pro-
winzes“. Latvijas Vagaidu Waldibas mehrkis un griba ir
īsdsehst Eiropā scho nesinašchanu un noskaibrot pee wīfām
ahrwalstīm Latvijas un latweschu tautas stahwolli, fā ari
peerahdit Latvijas walsts nepeezeeschamibu un informet Ei-
ropas tautas par muhsu kulturelo un ekonomisko stahwolli.

Muhſu tautas līktenis ūchā ūnā bijis loti gruhts. Mēhs bijām līhdī ūchim tilai „Kreewijas pāvalstneekti”, nodoklu mālfataji ūweschai warai, ūlpu tauta ūwā ūmē un muhſu tehwsemeš bagatibas pānehma ūweschas tautas, pametot mums tilai ūlkti ūamalſatu ūrahdneeku algū. Us mums pilnā mehrā wareja ūhmetees muhſu dzejneeka Raina wahrdi: „Tu paſcha zita eebuhweets.”

Zihna par tautu brihwibu un paſchnoteiſchanoſ ir bagatigi ūjuſchās ari latweeſchu ūareiwiſu aſnis us Latwijas ūmēs un neweens nedrihkiſti mums leegt muhſu ūesibas. Tilai nesinaſchana un ūewiſchki wiſadu agitatoru meli pee Eiropas tautam gribēja aptumſchot muhſu ūrahwoſki. Latwijas Pagaidu Waldiba paſchi pirmee ūoli bija wehrsti us to, lai dotu pareiſas un neapſtrihdmas ūnas par muhſu tautu un walſis nepeezeefchamibū un pasinot wiſām tautam un walſtim, ka muhſu nehalauſchama griba ir buht neatkarigai walſtij. Latwijas Pagaidu Waldiba ir noſuhiſjuſe ūuhmuſ ūee neitralām walſtim un ūabeedroto waldbam un delegatus us meera konferenzi un ūsdewuſe teem iſgahdat Latwijas walſis atſiħſchanu. Tas prinzipā jau panahlt. Latwijas Pagaidu Waldiba gahdā ari par to, lai ūiktu noſlaidrots un peerahdits, ka Widſeme, Kurſeme un Latgale naw wiſ wahzu — balteefchu ūmēs, bet ir ūenā ūehſturiſlas latweeſchu tautas peederums. Tāpat ari Latwijas Pagaidu Waldiba ar energiſku ūſtaħſchanos atraidiſjuſe balteefchu — baronu nodomu dibinat te „Baltijas walſti” un eeguwuſe aifſtaħwneezibū ūee wiſām Eiropas walſtim pret jeblahdeem wahzu planeem muhſu ūmē. Ta ir gruhta zihna, bet neatlaidigi Latwijas Pagaidu Waldiba to wedis tahlak, tamehr Latwijas walſis buhs pilnigi neatkariga.

Latwijas Pagaidu Waldiba grib ari nodibinat draudſigas atteezibas ar ūaimini walſtim. Ir wajadſigas meers ar wiſām tautam un iahdi noteikumi, tas nelauj wairiſ attlahertoſtees poſtoſcham ūaram un ūagruant muhſu tautas labklahjibū.

Lai jaund Latwijas walſts waretu ūſplaukt, ir nepeezeefchams nodibinat tirdsneeziflus ūakarūs ar ahrwalſtim.

Latwijas Pagaidu Waldiba ir jau dauds ūo darijuſe ūchā ūnā un turpindas darbu neatlaidigi ari us preeſchu.

Bolitiskas un pilsoniskas brihwibas.

Latvijas Pagaidu Waldibas mehrkis walsts lablajibas finā ir nodroshinat Latvijas eedsihwotajeem wiſas demokratiskas walsts teesibas. Ar neatlaidigu gribu Waldiba iswedis dſihwē pilsonu teesibas, lahdas jau ſen bauda wiſas demokratiskas walsts. Pagaidu Waldiba uſ wiſeem laifeem grib iſnihzinat to besteesibu, lahda waldija un wehl tagad walda Kreewijā, ſchāi waras ſemē, kur masakums walda par tautu ar neschehligu diktaturu. Buhdami ſweſhas walsts pawalstneeki mehs bijām ari winas wergi. Latvijas walsti ikweenam pilsonim Waldiba grib nodroshinat preſes, ſapultſchu, beedroſchanas brihwibu, personas un dſihwokla neaiflaramibu, tizibas un wahrda brihwibu, ſā ari wiſas zitas teesibas, lahdas praſa jaunlaiku walsts. Schis teesibas Latvijā jau paſludinatas un teek dſihwē iſwestas, tifai naidigu un launu nodewigu ſpehlu agitazija pret Waldibu grib tās attal eedsihwotajeem atnemt. Sewiſchki to dara leelineku — komuniſtu uſmuſinataji, gribedami eewest teesibas tifai maſai tautas dalai un iſnihzinat wiſas zilwezīgās brihwibas preelſch ziteem.

Latvijas Pagaidu Waldibas zeescha apnemſchanas ir nepeeļaut ſā walsti pastahwetu wehl tahlak priwilegijas, waj tahdš ſtahwoſlis, uſ kura atbalſtotees waretu zeret nodibinat jaunas preelſchteesibas. Muſchneezibas pagahtne un tās loma muhſu ſemē ir ſinama. Tai buhs jaathakas galigi no katraſ domas, ſas waretu atgahdinat pagahtni. Bet Waldiba negrib peekopt fahrtu un ſchlikru waj tautibu politiku. Wiſām zilām tautibam, kuras dſihwo Latvijas walsti, tiks dotas plafchas autonomas teesibas iſkopt ſawu kulturu zaur naſionalām ſkolam, pilnigu walodaſ un tizibas brihwibu. Pagaidu Waldiba negrib peekopt nefur apſpeechanas politiku, bet ſtahwet uſ jaunlaiku demokratiskas walsts prinzipeeem, neſaudſigi apkarojoſ tās personas waj organizazijs. ſas mehgina ſhos walsts prinzipus nomahkt.

Bessemneeki un ſemes jautajums.

Weens no gruhtakeem jautajumeem Latvijas walsts uſbuhwē ir bessemneeku un ſemes jautajums. Latweeſchu

tauta ir semkopju tauta un ilgas pēhž semes ihpašchuma laukstrahdnekeem ir til stiprās, ka tee pat sawu dšimteni atstahj, lai tilai eeguhtu šew semi kant kur Kreevijā un pat Sibirijs. Ta ir muhsu tautu ispostoschā parahdiba, kura tahlak nedrihlsf atfahrtotees. Latwījas Pagaīdu Waldibas zeefsha apneimšchanās un noluhs ir gahdat par to, lai satram, kas wehlas semi apstrahdat, tiftu pēfchlkīts Latwīja tahds semes daudsums, kas pilnigi nodrošina semkopja gimeni.

Latwīja netruhlsf semes, tilai besteesigee apstahls, laħdi liħds schim te waldija, nedewa eespehju Latwījas bessemnekeem tilt pee semes. Wißlabakos un plaschakos semes gabalus Latwīja eenem ar sawām muischam un mescheem muischneeli. Pabalstti no wezās Kreevijas un Wahzijas galma, tee liħds pēhdejam laikam muhsu semē zentuschees paturet waru sawās rokās. Teem buhs jamahzas faprast, ka tahdi zenteeni ir naidigi tautai un ka neatfarigā Latwīja war atsiht tilai pilsonus, kas negrib priwilegijas, bet gan ir ar meeru buht Latwījas lihdsteesigi walsts waras dalibneeli. Latwījas Pagaīdu Waldibas mehrlis ir semes eekahrtā iwest sozialas paħrgrosibas, lai us lauseem waretu rastees tuħkstoscheem jaunu semneelu faimneeziбу, kas galigi tils nolemts Latwījas Satvermes Sapulżē. Satvermes Sapulżes saħaufschanu aiskawejuschi Latwījas eenaidneeli un tadehl Pagaīdu Waldiba jau dewiše rihlojumus par bessemneku registreschanu un muischu sagatawoschanu fadaliſchanai bessemnekeem. Latwījas Pagaīdu Waldiba grib bessemneelus ne tilai apgahdat ar semi, bet teem dot ari eespehju ussahlt darbu, iſſneedsot pabalstu ehku zelschanai un inventara eegahdaſchanai.

Leelineeki pēfpolija bessemnekeem wiſas muischas komunā un pilnigu paradisi bes darba. Bet Kreevijas peiemehrs rahda, ka wiſa faimneeziſķa dſihwe tur pilnigi fabrulkufe. Ur leelineelu losungeem newar semi art un ar tuſſch eem folijumeem apfeht. Latwīja ir isposta, nawa laukfaimneezibas riħku, sirgu, fehklas. Latwījas Pagaīdu Waldiba ir gressuſeess tadehl pee ahrsemju waldibam un laukfaimneezibas organisazijam, lai eeguhtu semkopibas maschinās un lopus preeskch Latwījas un ir panahluje to, ka no ahrsemem tils ewesti motor-arħli, laukfaimneezibas maschinās, mahffsligi

meħfli, waiflaš lopi. Latwijaš Pagaidu Waldiba grib pa-
zelt semkopibu jau wiśdrihsalā laikā, apsinadamāš, īa sem-
kopiba ir muħsu tautas labklahjibas pamats.

Latwijaš bagatibas ir, starp zitu, winas leelee meschi,
kuri liħds fħim atradāš muixchu priwatihpaſchumā un tiġi
pahrleeku ismantot, tos nozeħrrot un pahrdodot. Pagaidu
Waldiba gaħda par to, lai fħee meschi nahktu walistis pah-
sinā, kas dotu eespehju tos apfaimneekot, īa to prasha muħsu
walistis labums.

Latwijaš Pagaidu Waldiba gaħdaš ari par to, lai tee
latweeħchi, kuri aifklħidu fħi sweschumā semi melleddami, wa-
retu pahrnahkt Latwija un eegħi fuu te femeš ihpaſchumu.
Tikai tautas weenibā ir winas nahktne. Tikai tee, kas
grib postu un badu un żerđ zaur mahju un muixchu islaupi-
ħanu bagati tikt — tikai tee meħgina uħmu sinat bessenneekus
preż fħeem waldbas noluħkeem.

Strahdneeku jautajums.

Ruhpnéeziba Latwija ir zeetuse wairat neħa zitħas
walistis pa kara laiku, jo Latwija atradāš wiśleelako kauju
widu. Latwijaš fabrikas ir waj nu ewaquetas u Kreewiju,
waj galigi ispostitas, waj ari padaritas par kara materiala
fabrikam. Bet ari pehdejjas, beidsotees karam, aptureju fħas
fawu darbibu un latweeħchu fabriku un ruhpneezibas eestahschu
strahdneeki tapu fħi par besdarbneekem, winu stahwollis ir loti
gruhtis. Strahdneeku gimenexx badu un slimibas ir beeschi weej. Te
ir jadara pamatigas un steidsgas pahrgrosibas, lai dotu
darbu un liħds ar to maisti un teesibu u zilwezigu dsiħwi
muħsu strahdneekem. Latwijaš Pagaidu Waldiba atradāš
gruhta u sdewwuma preelħċha, fewiħċċi tadehi, īa tai truċċa
naudās liħdsekk. Bet Pagaidu Waldiba fina, īa muħsu
apstahklos weenigi ruhpneezibas atjaunofħana war glahbi
strahdneekus no postu, ut newiś sozializazijsa un nazionali-
zija. Ne fabriku fagrahb ħanha strahdneeku rokka, ne komu-
nistiski kahrtiba te war liħdset, jo preelħċha darba u ssahlħcha-
nas ir wajadfigi liħdsekk u neapstrahdatas weelas, kurax
strahdneeli newar ar fawwem spehkeem dabut. Strahdneeku
dsiħħwe nazionalistos un komunistiskos u sħnehmumos Kreewijā

rahda, kahdā besisejas un bada stahwołli ſchi ſistema nowe- 9
duſe strahdneekus. Weeniga iſeja tur — bada nahwe.

Aſtſihdama, ka ſozialai kahrtibai jaturpiņas tuvalā nah-
lotnē, jadibinās uſ lihdſſchinejās raschoſchanas kahrtibas un
priwatihpafchuma pamata, Latwijsas Pagaidu Waldiba to-
mehr stahw tahlu no ta eefkata, ka jaatjauno wezee apſtahlli
fabriksas un uſnehmumos, kuri ſagruwufchās walſtis bija
beeschi loti launi. Pagaidu Waldiba, ſimadama, ka tikai
modernā teesiflā walſtis war nest lablahjibū tautai, grib ari
muſhu strahdneelu jautajumu atrisnat tā, kā to praha **demos-**
kratijas griba, likumiba un zeena pret latra pilſona darba
ſpehku un personibu.

Lai ſahltu atjaunot ruhypneeziſu, Pagaidu Waldiba
ſarihkoſ un jau ſarihko ſabeedrīſkus darbus ſemeſ atjauno-
ſchanas labā. Pagaidu Waldiba ſtahjuſees ſalarā ar ahr-
ſemju ruhypneeziſbas zentreem, lai eewestu maſchinās, darba
rihkuſ un atraſtu norehmejuſ teem raschojumeem, kuri war
tikt iſwesti no Latwijsas.

Lai nodroſchinatu strahdneekus un aiffargatu toſ no
iſmantofchanas, ſagahdatu teem zilwezigu dſihwi, Latwijsas
Pagaidu Waldiba leekas waditees tikai no labakeem ſozialeem
prinzipeeem. Pagaidu Waldiba ar likumu nodroſchinās Lat-
wijsas strahdneekem maſsimalo darba laiku, strahdneeku ap-
droſchinashanu no walſtis puſes pret nelaimes gadijumeem,
wezuma neſpehku, beſdarbu. Lai iſſchikirtu konfliktus starp
darba dewejeem un strahdneekem, Waldiba nodibinās darba
un ſchtihreju teefas teefchi ſem walſtis kontroles. Waldiba
iſdos ari rihkojumus, kas aiffargatu ſeeveeſchu un maſgadigo
darba ſpehla iſmantofchanu.

Strahdneeku iſglihtibai Waldiba dibinās profesionalas
ſkolas, kurſus un gaſhdās par to, ka strahdneeku behrni war
faſneegti wiſpahrigo iſglihtibu neatkarigi no wiſu materialā
ſtahwołta. Pee ſcheem prinzipeeem Latwijsas Pagaidu Wal-
diba tureeſees neatlaidigi. Bet wiſa toſ wareſ iſwest tikai
tad, ja paſchi strahdneeki Waldibu gribes pabalſtit. Karſch
ir nowediſ pee ekonomiſka fabrukuma ne tikai Latwijsu ween,
bet gandrihs wiſu Eiropu. Tikai pamaham un neatlaidigi,
peeleteekot wiſus ſpehkuſ, nolahrtojot finanſu jautajumu, radot
normalus dſihwes apſtahklus, mehſ waram guht labus pa-

10 nahkumus. Bet no Pagaidu Waldibas strahdneeki newar prasit brihnumus. Newar prasit, lai daschu nedelu waj mehneschu laikā te atgrestu tos labklahjibas laikus, kahdi bij pirms kara, waj lai raditu strahdneekeem un tautai paradiši.

Gruhtee walsts apstahlli, ispostifchana, besdarbs ir it labi redsami ari teem brihwās Latwijas un Pagaidu Waldibas pretineekeem, kuri agite strahdneekos par labu leelieezißmam. Scho neapšinigo zilweku nodomi un laupiſchanas, nemeera un dumpja plani war dſihwot tikai posta apstahklos. Tadehl wini negrib, lai rastos labaki apstahlli, jo tad winu idejam ir jabeidsas. Ja Latwijas strahdneeki negrib pee ſewiš peedſihwot Kreewijas neisbeidsamo badu un ſawu teesibu galigu lahjam mihiſchanu, ja wini grib teesiflā zelā panahlt labaku nahlotni, tad winu weenigais zelſch ir kopā ar Latwijas Pagaidu Waldibu. Latwijas Pagaidu Waldiba nawa zara un imperialisma waldiba, bet **demokratijas waldiba demokratiskā tautā**.

Lautas iſglīhtiba.

Neatkarigai jaunai Latwijai ir wajadſigi jauni ſpehki walsts eelschejā uſbuhwē, demokratisko prinzipu aifſtahweſchanai un nazionalas kulturas weizinaſchanai. Lihds ſhim muhsu jaunatne tika noſchirkta no muhsu tautas kulturas jautajumeem un nodota, uſ pawehli no augſchaſ, treewu waj wahzu ſkolās, lai peefawinatos ſwefchu kulturu un ſeedotu ſawuſ ſpehkuſ un ſawu idealismu ſwefchaſ walsts idejai un ſwefhai kulturai. Ta bija muhsu jaunatnes gariga werdſiba un ar ſchauſtam mehs waram atminetees pahrreewoſchanas laikus un ar reebumu tos pehdejos gadus Kurſemē, kad latweſchu behrneem wajadſeja tilt pahrwahzoteem un tee nedrihktſeja pat ſawas tautas dſeeſmas ſkolās dſeedat.

Schai jautajumā Latwijas Pagaidu Waldibat ir jaſlausch gluschi jauni, wehl ne-eeti zeli muhsu tautas kulturas gaitā. Ir jaorganisē netikai jauna, wiſpahriga, uſ pareiſeem pedagogiſkeem pamateem dibinata, ſkola, bet ari jagahdā, lai Latwijas ſkolās tiltu par wadoſchu garu muhsu nazionalas kulturas garš. Ja muhsu tautā wehl tik dauds garigas

werdsibas, tad tikai tadehl, ka mums nawa bijis sawas skolas un par muhsu tautas garigeem spehka awoteem nekas nawa tizis teikts muhsu jaunatnei. Garigas fakroploshanas eespaids ir jaisdsehsch ar jaunu wirseenu muhsu skolās, kurās walditu muhsu tautas garigais un tikumislaids spehks.

Latvijas Pagaidu Waldiba eewed wisās walsts skolās par mahzibas walodu latweeschu walodu. Bes tam Waldiba sper folus, lai wiši tee spehki, kas nezeenigi strahdat muhsu jaunajās brihwajās skolās, kas eezelti no bijuschās wahzu okupazijs, waj freewu birokratiskas waras, tiltu atlaisti un skolotaji tiltu eewehleti no tautas waj no tam komunalām eestahdem, kuru skolās tee darbojas.

Lihdsschinezās skolās behrni wareja dabut tikai truhzigu isglihtibu, pee tam wehl sweschā walodā. Skola bija priwilegetis stahwoklis tikai to wezaku behrneem, kureem naudas lihdsfelli to atlaha. Zaur to daudsi neapdahwinati un walsts dsihwei un darbam nederigi pilsoni wareja gadeem ilgi aisenemt augstskolu telpas, lamehr daudsi apdahwinati, nabadsigu wezaku behrni bija spesti issatahees no skolas un palikt bes isglihtibas. Ta ir wisnetaisnāka sistēma. Latvijas walsti uſ preekschu neweens apdahwinats un energisks spehks nedrihks palikt pušzēla tikai materialu apstahks dehl. Walsts interesēs ir, gahdat ari par truhzigako wezaku behrneem un pabalslit tos no walsts puſes winu isglihtibas zelā.

Latvijas Pagaidu Waldiba eewedis tautskolā obligatorisku skolas laiku, kurā jaapmeklē skola iſkatram lihds sinam wezumam. Tautskola wiseem buhs bes maksas, tāpat ari mahzibas lidsekli un truhzigaleem usturs tiks fneegts no walsts puſes. Lai papildinatu sinashanas pehz skolas laika, Waldiba sarihkos kurkus un besmalkas pehzskolas, kā ari dibinās spezialas skolas.

Loti besteesīgā un behdigā stahwokli lihds schim atradās latweeschu skolotaji. Winu alga bija masala pat par weenfahrscha strahdneela algū, un darba laiks nesamehrojami garsh. Tee bija pilnigi bes teesībam, atteezībā uſ fawu stahwokli. Katrs pagasta weetneelu pulks, inspēktors, mahzitajs, polizists wareja skolotaju atlaisti no weetas bes teesīs ismeklešhanas. Latvijas Pagaidu Waldiba grib dariit galu wisām schim besteesībam un pasemojumeem.

Latvijas Pagaidu Waldiba, lai dotu eespehju skolotajeem paplašināt savu iegliktibū, sāriķos plāšus skolotaju obligatoriskus kurſus, pēcģrečsot īewišķu wehribu latviešchu walodai un literaturai.

Latvijas Pagaidu Waldiba, kā brihwas un demokrātiskas walsts idejas neseja, negrib kultūrelā sīnā apspeest kaut kuru zītu no masakuma tautam, kas dzīhwo Latvijā. Kad Wahzijs ēekaroja Kurzemi, pirmais winas waldibas darbs bija eewest skolās tāhdu sistemu, kura garanīe pārvaldzīšanai pilnigus panahkumus.

Latvijas Pagaidu Waldiba negrib eet šo wezlaiku schowinijsma un waras zetu. Wina dod zittauteescheem Latvijā pilnigu autonomiju skolu leetās, tas ir wahzu, freewu un t. t. behrni war sawās skolās mahzitees sawā walodā wīfās sīnaschanas. Tīkai latviešchu waloda, kā walsts waloda — mahzama ari zittauteeschū skolās.

Tautas attīstību un kulturu noteiz newis patwariba, bet teesības — šo zetu ees Waldiba ari tautas iegliktibas jautajumos.

Balsts apsardība.

Ur neatkarīgas Latvijas republikas pašludināshanu Rīgā 18. novembri 1918. gadā Latvijas Pagaidu Waldibas wara bija tīkai demokrātiskā Tautas Padomes platforma. Nekahda ahrejā spehķa Waldibai nebija. Latvijas Pagaidu Waldiba negribeja vēst karus, usbrukt, ēekarot waj nomahīt zītas tautas. Wina wehlejās strahdat tīkai meera darbu ar reformam un demokrātiskas walsts usbuhwī, zaur Satversmes Sapulzi. Platformā ir paredzeta tīkai tautas milīzija (apsardības spehķs), ne preekšč zīhnas pret ahrejeem eenaidnekeem, bet preekšč eedīshwotaju drošības un ēkšējas apsardības. Un ja tagad Pagaidu Waldiba iesslīdina mobilizāciju un kara stahwolli ar kara teesam, tad tīkai tadehī, ka winu uš to pēcpeesch stahwolliš, tāhds tas ir iluwis ne zaur Pagaidu Waldibas wainu.

Kamehr Pagaidu Waldiba un Tautas Padome nodarbojās ar ēkšķīgeem walstis usbuhwes darbeem, pār Latviju sāvīkās draudoschi spehķi. Kad Kreevijas Padomju

Waldiba dabuja sinat, ka pehz pameera lihguma Wāhzijsās 11
kara pulkeem jaatsītājī Baltijas īemes, un ka te ir nodibina-
juščās neatkarīgas republikas Igaunijā un Latvijā us tau-
tu paſchnoteikſchāndās prinziņiem, ūhi Padomju Waldiba
organīzeja steidzīgi kara pulku, lai eekarotu Latviju, at-
nemtu mums muhīu neatkarību un paſchnoteikſchanos un
„apweenotu“ wīsās māſās tautas atkal weenā Kreevijā un
uslīktu tam no jauna freewu juhgu.

Latveesħu strehlneelu pulki, ūhu nodewigo wadonu pa-
balstīti, dewās us Latviju, kopā ar Kreevijas ūrkanās armi-
jas saldateem un īineesħeem, lai „atswabinatu Latviju no
burschujeem“, ūt̄ tee teiza, tas ir lai iſlaupitū pehdejos pah-
rtīkas krahjumus, nowestū pee galiga bada strahdneekus un
galigi iſpositū ūmkopibū un ruhpneeziibū, ūt̄ to tee jau bija
iſdariju ūhi Kreevija. Ko Latvijas pilsonu darbigās rokas
bij raschojuščās, tam bij jateek aifwestam us bādā mirstoscho
Kreeviju.

Bet, galwenais, to gribēja ūchee, kātru zilwezīgo tee-
ſibū ūandejuščee pulki? Wini gribēja un grib ūagraut demo-
kratīflos prinzipus, iſputinat preſes, ūapulħchū, personīgās
brihwibas, wiċċapahrigas weħleħschanas teesibas, lai to weetā
liktu besteesīgo, meschonigo Trozka diktaturu. Us neatkarīgo
Latviju gahſās ūhi postoschais wilnis.

Latvijas Vagaidu Waldibai, ja ta gribēja buht ūawa
peenahkuma zeeniga un glahbt Latvijas pilsonu mantu, dſiħ-
wibu un walsts demokratīflos prinzipus, neallika nekas zits,
la stahtees ar brunotu ūpehku preti ūcheem eebruzejeem, jo
par demokratīfu walsts kahriku ūrkanās armijas strehlneeki
tikai ūmehjās, ūt̄ par burschuju iſdomajumu.

Latvijas Vagaidu Waldiba tadehk paſludinaja mobi-
lisaziju un kara ūtahwolli wehl atlikuſchajā Latvijas dalā, lai
zihnitos pret prahru ūandejuščeeem, laupiſchanas un ūlepka-
wibas instinktu pilneem ūrkanās armijas eebruzejeem. Un
ūho zihnu Vagaidu Waldiba grib west lihds galam, jo wi-
na apšinas ka ūhi zihna ir zihna par kulturu, teesibam
un demokratiju zihna par tautas neatkarību un Latvijas
nahfotni.

Waldiba gribēja un ari tagad grib tikai meeru un Lat-
vijas atjaunoſchanu, bet leelineeki, ūpeesti atstaht Latviju,

14 wehl arween tura pazelstu pret to ašinaino eerozi un Waldibai bija tikai jaſwehlaſ — kriſt lihds ar Latviju ſlepławigo freewu komunistu juhgā, waj turpinat ar teem zihnu. Ta iſraudſtjāſ paſchaiffardſibaſ zihnu un peekopj to tagadin ar ſekmem.

Latvijas walſts aiffardſiba, to Pagaidu Waldiba ir uſnehmufes, ir gan gruhtakais un atbildigakais folis winas gaitā. Paſaules wehſtūrē newareſ atrast ſtahwokli, kur kahda tauta waj waldiba buhtu bijuse tilk apdraudeta. Waldibai pirms dascheem mehnecheem nebijs ne naudās, ne eerotſchu, ne armijas. Un bes tam noſeedsiga besprahliga agitazijs no daschadu paſchu tautas organizazijs puſes, kura atrunā pilſonuſ no paſlausibaſ Waldibai un grib tikai Latvijas poſtu — pee tahdeem apſtaħkleem jaſtrahdā Waldibai aiffardſibaſ darbs.

Bet Pagaidu Waldiba, pahrleezinata par ſawu prinzipu ſtaidribu, turpinaja zihnu.

Pagaidu Waldiba tautu uſaizinaja uſ labprahligu eeſtahſchanos aiffardſibaſ armijā, uſ paſchpalihdsibu. Algrāf loti mas bija to, kaſ atſauzās. Tilai inteligenze, studenti, ofizeeri, ſkolneeki. Leelaſ wairums iſrahdijsaſ par neapſinigu un nefagatawotu, kaſ bija gataws padotees waj pat freewu leelineeku werdsibā, lai tilk nebuhtu janem eeroziſ rota. Sad Waldiba bija ſpeesta iſleetot waru, paſludinat mobilisazijs un eezeļt kara teefas. To nenahzās weegli darit, pehz leela paſaules kara, bet taſ bija jadara, jo tauta un walſts grib buht brihwi un ne katra garamgahjeja wergi, kā taſ bija pagahlinē.

Un tauta ſahka atmoſtees. Radās Latvijas pulki, ku- reem gahja lihds uſwara par meschonibam, radās muhſu pilſonos walſts apſina. Seme tila atpeſtita gandrihs wiſa no komunistu juhga. Pagaidu Waldiba war teift, ka wina darijuſe pilnam ſawu peenahkumu. Bet wina negrib palikt puſ- zelā. Semē janodibina pilnigs meers un droſchiba. Ra- reiwiſu mobilisazijs, kura tagad teek iſtematifi iſwesta, norit kahrtigi un ar ſekmem. Tauta wehlaſ buht brihwa un ir gatawa pat ar eerotſcheem labprahligi aiffahwet ſcho ſawu brihwibū.

Lai atrastu moralisku un materialu pabalstu zihna pret leelineekeem pee Wakar-Eiropas demokratiflām walſtim un

tautam, Latvijas Pagaīdu Waldiba ir stahjuſees ūkārā ar
seemelwalstīm, ar Daniju, Franziju, Angliju, Ameriku. Vēž
ſneegtām ſinam par Latvijas ūhwolli un Waldibas mehr-
teem no ūhim walstīm ir ūanemts pabalstīs, eerotschi, munizija,
pahrtikas lihdseki. Uri uſ preekſchu ſchis walstīs apſolijuschaß
pabalſtit Latviju tik ilgi, kamehr Waldiba patureš ūawus
tagadejos mehrkuſ ūkaidrus un neatlaidigi teem ūelos. Ur
Igauniju un Leetawu nodibinata ūopiga fronte pret ūo-
ministeem.

Bet Latvijas Pagaīdu Waldibai muhſu patstahwibas
un brihwibas labā ir jazihnas netikai pret leelineekeem. Ir
wehl ziti eenaidneeki, kuri grib nodibinat „Baltijas walſli“
sem wahzu muischneezibas wirſwaldibas un nolikt muhſu
tautu atkal ūalpu ūahrtā. Latvijas kara ūpehks ūopā ar igau-
neem ūahhwa pruhſchu diwisijs un baronu landeswehru
tanī brihdi, kad tee jau eedomajās ūawu mehrki ūahneeguschi.
Tagad ūakautais pruhſchu kara ūpehks ūwahlzas no Kurſe-
mēš, bet landeswehrīs, kursch teek istihrits no Pagaīdu Wal-
dibai naidigeem elementeem, atrodas sem Latvijas armijas
wirſpawehlneeziſbas.

Noteikta un energiſka zihna, aiffargajot Latvijas pat-
stahwibu, ir jawed Waldibai ahrſemēš ari pret wezās Kree-
wijas politikeem, Mihukoweem, Šasonoweem, Rerenskeem,
kuri grib nodibinat Kreewijā monarkiju nn peeweenot tai ari
Latviju. Scho zihnu ar ūelmem wed Waldibas Ahrleetu
Ministrija Parīzē un Londonā. Latvijas ūahtni ir jau no-
ſkaidrojuſchi muhſu walſts nepeezeeschamibū ūee ūifām ūee-
lakām Eiropas walstīm.

Lautas ūeenahkumi pret Latvijas Pagaīdu Waldibu.

Nekad un nekur newena Waldiba newar eewest walſti
tahdu ūahwolli, ar kuru wiſi buhtu apmeerinati. Kulturelaſ
walſts pilſoneem ſinamā mehrā jaapekahpjas ūawās personigās
leetās wiſpahribas labā. Katra walſts forma war tikai pa
dalai apmeerinat wiſi pilſonu teekmēš, prasijumus, partiju
programas. Un wiſtuwak teesibai ūahw ta waldiba, kura
apmeerina wairakuma gribu.

Latvijas Pagaidu Waldiba zīlnas par to, kas nepeezeschams Latvijas pilsonu wairakumam, par pilsonu politiskām tiesībām, dīshwes atjaunoschanu, tautas wairakuma labklahjibū, par demokratijas prinzipiem. Tadehl pirmais pilsonu peenahkums ir atteisteš uš brihdi no saweem personigeem waj schķiru mehrkeem par labu wišpahribai. Latvijas walsts warēs kluht pilnigaka pee normaleem apstahkleem, atsewišķi pilsoni un partijas warēs peedalitees pee schi darba un pamasm iwest sawas prasības. Bet kas atskas pabalstīt waldibu tagadejā gruhtā laikā, peerahda, ka tam naw walsts apsinas un tas naw brihwās Latvijas zeenigs pilsonis, bet ka tas grib anarkiju, besteesību, tautas postu.

Latvijas pilsonu peenahkums tagad ir ispildit katu Waldibas rihkojumu ar labako apsimi un bes cerumas. Ja muhsu tauta wareja ispildit tik apsinigi un kreetni swesčhu waldibu pawehles un besteesīgos likumus, tad ar jo leelu gandarijumu un usupurešchanos tai wajaga ispildit sawas demokratisķas Waldibas rihkojumus, kuri sašanoti ar tautas un Latvijas walsts interesem. Latvijas pilsoniem ir jadara wehl wairak. Wineem ir janēs upuri mantas un dīshwibas finā, jo Latvijas walsts labā tee ieek nesti.

Pagaidu Waldiba prasa no tautas tikai to, kas nepeezeschams tautas paščas labā. Waldiba ir pahrleeszinata, ka muhsu tautas gaishchais prahs, winas ištūriba un peenahkuma apsina pahrwareš wišas ahrfahrītīgas gruhtibas Latvijas walsts usbuhwes darbā un ka tee upuri, kurus tauta tik pašchaisleedsīgi seedo uš tehwijas altara, nesis svehtību brihwās Latvijas pilsoniem no paaudses uš paaudſi.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTEKA

0309095918

[36]